

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Левенець Ю. Теоретико-методологічні засади української суспільно-політичної думки: проблеми становлення та розвитку (друга половина XIX – початок XX століття / Ю. Левенець. – К. : Стилос, 2001. – 585 с.
2. Денисенко В. М. Аксиологія динаміки політичних процесів / В. М. Денисенко, В. Й. Климончук. – Л. : Простір-М, 2005. – 245 с.
3. Денисенко В. М. Дискурс свободи: утопія та реальність вибору / В. М. Денисенко, В. Й. Климончук, Ю. О. Привалов. – Л. : Астролябія, 2007. – 212 с.
4. Денисенко В. М. Проблема свободи людини: конотації у філософських теоріях Нового часу / В. М. Денисенко // Соціогуманітарні проблеми людини. – 2010. – № 4. – С. 115–129.
5. Денисенко В. М. Проблеми раціоналізму та ірраціоналізму в політичних теоріях Нового часу європейської історії / В. М. Денисенко. – Л. : ПАІС, 1997. – 274 с.
6. Денисенко В. Реформування інституційної системи політичних відносин та влади в державах транзитного характеру (на прикладі України) / В. М. Денисенко // Вісник Львівського університету. Філософські науки. – 2008. – Вип. 11. – С. 150–159.
7. Куц Г. М. Ліберальні трансформації політичного простору / Г. М. Куц. – Х. : Апостроф, 2011. – 300 с.
8. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість: методолог.-світоглядний аналіз / Л. Губерський, В. Андрущенко, М. Михальченко. – К. : Знання України, 2002. – 580 с.
9. Кирилюк Ф. М. Новітня політологія / Ф. М. Кирилюк. – К. : Центр учбової л-ри, 2009. – 564 с.
10. Кирилюк Ф. М. Філософія політичної ідеології / Ф. М. Кирилюк. – К. : Центр учбової л-ри, 2009. – 520 с.
11. Колодій А. На шляху до громадянського суспільства: теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні: монографія / А. Ф. Колодій. – Л. : Вид-во «Червона Калина», 2002. – 276 с.
12. Лендзел М. О. Місцева демократія у країнах Центральної і Східної Європи: монографія / М. О. Лендзел. – Ужгород : Мистецька лінія, 2011. – 688 с.
13. Сіленко А. О. Деякі тенденції розвитку соціальної держави / А. Сіленко // Право України. – 2005. – № 8 – С. 56–57.
14. Смола Л. Є. Детермінанти політичного процесу сучасності. Теоретико-політологічний аналіз в інформаційно-психологічному вимірі / Л. Є. Смола. – К. : Видавн. дім Дмитра Бурого, 2010. – 448 с.

Кольцов Віталій Михайлович – кандидат політичних наук, директор Одеського обласного відділення фонду соціального захисту інвалідів.

УДК: 32.01:323.1:329

**УМОВИ ТА ШЛЯХИ ПЕРЕХОДУ ВІД НОМІНАЛЬНОГО ДО УЯВНОГО
КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В КРАЇНАХ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ.**

Розглядаються умови та шляхи переходу до демократії в країнах пострадянського простору. Обґрунтовується, що «відхилення» в бік авторитаризму має об'єктивні і суб'єктивні причини. Показано, що «демократична опозиція» авторитарного режиму також є продуктом радянської централізованої системи і поверхневої модернізації. Розглянуто загальні та специфічні риси «кольорових» і «оксамитових» революцій.

Ключові слова: *країни пострадянського простору, демократія, авторитаризм, централізація, децентралізація, політичні інститути, інститут президентства, «кольорові» і «оксамитові» революції.*

УСЛОВИЯ И ПУТИ ПЕРЕХОДА ОТ НОМИНАЛЬНОГО ДО ВООБРАЖАЕМОГО КОНСТИТУЦИОНАЛИЗМА В СТРАНАХ ПОСТСОВЕТСКОГО ПРОСТРАНСТВА.

Рассматриваются условия и пути перехода к демократии в странах постсоветского пространства. Обосновывается, что «отклонение» в сторону авторитаризма имеет объективные и субъективные причины. Показано, что «демократическая оппозиция» авторитарному режиму также является продуктом советской централизованной системы и поверхностной модернизации. Рассмотрены общие и специфические черты «цветных» и «бархатных» революций.

Ключевые слова: страны постсоветского пространства, демократия, авторитаризм, централизация, децентрализация, политические институты, институт президентства, «цветные» и «бархатные» революции.

TERMS AND MIGRATION PATHS FROM NOMINAL TO SHAM CONSTITUTIONALISM IN POST-SOVIET COUNTRIES .

Terms and ways of passing are examined to democracy in the countries of postsoviet space. Grounded, that a «rejection» toward authoritarianism has objective and subjective reasons. It is retained that «democratic opposition» also is the authoritarian mode the product of the soviet centralized system and superficial modernization. The general and specific lines of the «coloured» and «velvet» revolutions are considered.

Keywords: countries of postsoviet space, democracy, authoritarianism, centralization, decentralization, political institutes, institute of presidency, «coloured» and «velvet» revolutions.

Надцентралізація державної влади, успадкована з радянських часів, племінний гегемонізм, етнічний патронаж, превалювання земляцької солідарності над корпоративної згуртованістю в елітах етнічного суспільства – не єдині умови збереження авторитарних режимів в пострадянській Центральній Азії. «Демократична опозиція» авторитарному режиму також є продуктом радянської централізованої системи та поверхневої модернізації.

Дослідник Л. Вей пояснює останні політичні зміни на пострадянському просторі на початку XXI століття (Грузія, Україна, Киргизстан) політичною конкуренцією, наявність якої пов'язана з можливостями автократів. Він називає ситуацію, коли виникає політична конкуренція на пострадянському просторі, «плюралізмом через дефолт». Дефолт автократа або неможливість встановлення політичного контролю пов'язані з національною ідентичністю, опозиційною авторитарному лідерові, та/або слабкістю можливостей автократа [1].

Перша складова в концепції Л. Вея – це наявність широкої національної ідентичності, спрямованої проти автократа, яка одночасно посилює мобілізаційні можливості опозиції і знижує силу автократа. Низька популярність авторитарного лідера ще не означає автоматично масовий протест, тому важливими стають два елементи. По-перше, лідерам опозиції часто простіше організувати масовий протест, коли вони зображують автократа таким, що протистоїть основам національної культури і поглядів на світ. По-друге, національно орієнтовані концепції можуть запропонувати видиму альтернативу авторитаризму. Націоналізм, що апелює до емоцій, стимулює особисту жертвовність і робить простішим створення міжкласових коаліцій, необхідних для успішної мобілізації, навіть у тому випадку якщо громадянське суспільство відносно слабке (наприклад, Україна у часи другого Майдану 2013-14 рр.).

Друга складова – це можливості автократа, що полягають у трьох взаємопов'язаних елементах – силі авторитарної влади (широті і обсязі повноважень і ресурсів), організації та стані політичних еліт, спеціальних навичках (автократичних know how). Сила авторитарної влади включає в себе три елементи.

1. Контроль – це те, якою мірою вище керівництво може впливати на підлеглих при віддачі наказів придушити опозицію, фальсифікувати вибори і т. п. Ступінь контролю залежить від фінансової спроможності держави, оскільки ресурси потрібні для того, щоб

платити винагороду, а також кооптувати в лави своїх прихильників потенційних опозиціонерів, взявши їх під патронаж.

2. Обсяг повноважень автократичних лідерів, тобто питань, що знаходяться під їх прямим контролем. Так, великі повноваження держави в економічній сфері спрощують завдання позбавлення опозиції необхідних ресурсів. Навпаки, існування сильного приватного сектора поза прямого державного контролю створює можливості для існування як незалежних засобів масової інформації, так і опозиції.

3. Розмір держави впливає на те, наскільки автократи схильні до тиску з боку Заходу, також як і фінансова спроможність держави. Автократи в Китаї чи Росії значно менш уразливі, ніж диктатори в невеликих державах. При цьому невеликі авторитарні держави можуть ігнорувати тиск, користуючись підтримкою з боку великих автократій (Білорусь або Північна Корея).

Відступництво частини еліт, їх розкол підривають закритість режиму. Прем'єр-міністри, близькі радники та інші союзники режиму, часто через свої вигідні позиції отримують можливість забезпечити себе необхідними ресурсами і популярністю, які можуть бути використані для того, щоб кинути виклик авторитарному лідерові. Сильні формальні і неформальні інститути, які дозволяють структурувати і підпорядкувати еліти – політичні партії, добре збудовані відносини патрон-клієнт – важливий механізм, що запобігає відхиленням і розколам серед еліт. З іншого боку, відсутність таких інститутів або їх слабкість підсилюють опортунізм серед союзників режиму, які легко змінюють сторону, як тільки відчують, що автократичний лідер ослаб і став вразливий. Сила подібних механізмів може бути виміряна шляхом встановлення кількості членів еліт, що мають доступ до ресурсів без прямого контролю з боку ієрархії.

Політичні навички лідерства знаходяться в центрі розгляду, коли мова йде про транзит і вибудовування демократичної держави. Однак, спеціальні політичні навички не менш важливі і коли мова йде про авторитаризм. Це питання стало критично значущим після розпаду Радянського Союзу. Із закінченням холодної війни автократи зіткнулися з принципово новими викликами – внутрішньою опозицією, яка користується підтримкою зовнішніх патронів. Опинившись в цій новій ситуації, варто було навчитися тому, як використовувати існуючі ресурси для досягнення успіху в напівконкурентному середовищі, щоб зберегти союзників у своїх лавах і пригнічувати опозицію, не спровокувавши негативну міжнародну реакцію. Л. Вей пропонує операціоналізувати ці ноу-хау як досвід загальних національних виборів у період після холодної війни, які дозволяють автократам зрозуміти і відпрацювати механізми маніпулювання виборами і виживання. За інших рівних умов автократ з великим досвідом буде володіти великими здібностями, навичками і відпрацьованими механізмами. Як результат, він більш підготовлений для того, щоб долати нові виклики напівконкурентного політичного середовища [2, с. 231-237].

Схема «дефолт автократа – політичні зміни», запропонована Л. Веєм, є вкрай корисною для дослідження причин «кольорових революцій», а також «другого Майдану» в Україні. Революційні зміни на пострадянському просторі – це, насамперед, послаблення авторитарного лідера.

Для розуміння основних факторів трансформації режимів та їх результатів особливо важливим стає дослідження причин виникнення політичної конкуренції на пострадянському просторі. Вони задовільно виявляються за допомогою відомої концепції «структури розколу», розробленої в рамках історичного аналізу формування сучасних демократій [3]. У первісному вигляді цей підхід був покликаний пояснити формування електоральних баз сучасних політичних партій Західної Європи за допомогою вивчення соціальних розколів, що склалися в процесі модернізації, і тоді ж зазнав критики за те, що він не дозволяє дати відповідь на питання, чому одні об'єктивно існуючі розколи проявляються на рівні контурів партійної системи, а інші – ні [4]. Спрощуючи, можна сказати, що якщо в розвинених демократіях політична конкуренція підтримується завдяки «замороженим» соціальним розколам, то в процесі демократизації вирішальне значення мають розколи еліт. Вони

створюють базу для політичної конкуренції.

За логікою концепції «розколів», внутрішньоелітні конфлікти лише відкрито проявилися в пострадянській період, але формувалися значно раніше.

Крім наявності структурних підстав розколів, не менш важливою умовою для існування політичної конкуренції є її непереборний характер. Іншими словами неможливість розв'язання внутрішньоелітних конфліктів за принципом «гри з нульовою сумою». Це досягається тільки за умови відносного балансу ресурсів, які здатні мобілізувати на свою користь учасники конфлікту.

Падіння комуністичних режимів не привело до швидкої і безпроблемної консолідації ліберальної демократії в Європі та колишньому СРСР. У Центральній і Східній Європі на підтримку демократичним процесам вплинула близькість Європейського Союзу, яка штовхало ці країни на демократичний шлях.

На просторі колишнього Радянського Союзу вплив Західної Європи не було таким визначальним. Це дозволило проявитися авторитарним тенденціям в більшості країн СНД. До кінця 1990-х років перспективи демократії на пострадянському просторі були вельми туманними. Однак, починаючи з 2000-го року, демократичні процеси отримали новий поштовх у цьому регіоні. Після падіння режиму С. Мілошевича в Сербії пішли події в Грузії, в результаті яких залишив владу Е. Шеварднадзе. У 2004 році провалилася операція «наступник» на Україні. А потім в 2005 році внаслідок народних протестів покинув свій пост президент Киргизії А. Акаєв.

Події, що відбулися в Сербії, Грузії, в Україні і Киргизії, отримали назву «кольорових революцій». Відразу було відзначено їх схожість з тими, що відбувалися на рубежі 80-90-х років у країнах Східної Європи, так званими «оксамитовими революціями».

Можна виділити кілька спільних рис між ними: 1) ідейна схожість: розрив з минулим, з радянським в першому випадку і з пострадянським в другому, національне самовизначення; 2) розкол в елітах і перехід частини правлячого класу на бік революції як до її початку, так і вчасно її протікання; 3) ненасильницький характер революції: акції громадянської непокорі, масові демонстрації і мітинги.

Однак окрім низки подібностей, які відзначені багатьма авторами [5, с. 76], присутня велика кількість суттєвих відмінностей, наявність яких часто ігнорується в політологічній літературі.

По-перше, «кольорові» революції були спрямовані проти посткомуністичних режимів, в той час як старі «оксамитові» революції скидали комуністичні режими. Іншими словами, події відбувалися в якісно інших умовах.

По-друге, «кольорові революції» принципово відрізнялися ступенем участі неурядових міжнародних організацій та іноземних держав.

По-третє, в «кольорових революціях» події були прив'язані до виборів. Вони спочатку зводилися до боротьби за визнання оголошених владою результатів виборів недійсними. (Через це їх іноді називають «електоральними революціями»).

По-четверте, всі вони були спрямовані на повалення не жорстко авторитарних режимів, а на знищення напівавторитарних режимів «керованих демократій».

По-п'яте, нові революції були надзвичайно схожі за сценарієм і методів боротьби, аж до копіювання гасел і емблем.

Таким чином, можна виявити як ряд спільних рис між «кольоровими» і «оксамитовими» революціями, так і ряд відмінностей. Однак, ще більш важливим бачиться дослідження зв'язків між «оксамитовими» революціями і «кольоровими». Для цього необхідно піддати дослідженню з позицій теорії транзиту «оксамитові» революції як в Центральній і Східній Європі, так і в СРСР і спробувати знайти пояснення, чому «кольорові» революції мають місце бути на просторі колишнього СРСР.

«Оксамитові» і «кольорові» революції розглядаються з позицій теорії транзиту як «демократичний прорив», який забезпечує демократизацію. Між тим, цей прорив, відкриваючи шлях до переходу до демократії, зовсім не гарантує за замовчуванням, що такий

перехід відбудеться. Тому настільки різні результати «оксамитових революцій». Чи не однакою динаміку демонструють і країни, що пережили «кольорові революції». Сьогодні в цілому можна сказати про успіх демократичного транзиту в країнах Центральної та Східної Європи, де стартом демократичного транзиту стали саме «оксамитові революції». Політична еліта, як правляча, так і опозиційна, свого часу змогли укласти пакт і забезпечити його виконання. Іншими словами, введення нових політичних інститутів реально трансформувало політичне життя цих країн, забезпечивши демократизацію.

У республіках Радянського Союзу «оксамитових революцій» як таких не було. Всередині радянського устрою, що переживав кризу, були утворені альтернативні інститути влади. Це були обрані парламенти і президенти союзних республік. Провал путчу в Москві у серпні 1991 року – своєрідна маленька «оксамитова революція» – призвів до руйнування союзних структур. Таким чином, на просторі колишнього СРСР сформувалася унікальна ситуація. З одного боку, вводилися нові демократичні інститути по всьому простору колишнього Радянського Союзу. З іншого боку, вихідці з номенклатури, зберігши владу, зберегли і свої практики управління і взаємодії з населенням. О. Криштановська зазначає, що хоча виникли нові канали рекрутації еліти (вибори), а пізніше сама еліта була фрагментована, в її товщі зміни були незначні.

На пострадянському просторі спочатку «пактові» форми переходів не були представлені. Це багато в чому було пов'язано зі станом еліт на той період. Таким чином, масштабні трансформації на просторі колишнього СРСР, насамперед, перетворили формальні інститути, в той час як неформальні не могли бути змінені настільки стрімко. Навіть в умовах революційних перетворень їх зміни були приречені на поступовість. Це пов'язано з такими властивостями інститутів, як кумулятивність і еволюційність розвитку, які найбільше проявляють себе у розвитку неформальних інститутів.

Встановлення нових формальних демократичних інститутів, поряд із збереженням неформальних недемократичних практик, природно, виявило низьку конгруентність між цими групами інститутів в країнах СНД. Суперечності, як результат цього, безумовно, призводять до «тертя», які, як вказував Д. Норт, є джерелами змін. Формальні демократичні політичні інститути в країнах СНД, крім того, що вступили в протиріччя з неформальними, були по суті поміщені в несприятливе для них середовище раннього пострадянського суспільства.

Відбувся перехід від номінального до уявного конституціоналізму. Тобто, від радянського конституціоналізму, де класичні принципи ліберального конституціоналізму не були присутні взагалі, до системи, де хоча б теоретично конституція розглядається як основа для обмежень влади. При цьому механізм реалізації права виводить прийняття політичних рішень із сфери конституційного контролю. Влада може діяти поза конституційним полем, приймаючи конституційні норми лише тією мірою, якою вони не заважають проведенню владних рішень [6, с. 218].

Однак інститути – не тільки правила гри, вони впливають на суспільство і перетворюють його певною мірою. Справедливі інститути можуть сприяти побудові справедливого суспільства. Дизайн формальних інститутів може сприяти або перешкоджати становленню демократії нарівні з іншими факторами [7, с. 15].

Можливість перейти до демократії в таких умовах залежить від того, як і коли може бути досягнуто переважання формальних інститутів. Це тривалий і складний процес.

В. Гельман виділяє три різні варіанти такого переходу: 1) поступове прийняття формальних інститутів в якості побічного продукту розвитку конкурентної – насамперед, електоральної – політики в її нинішньому варіанті; 2) перехід до неконкурентного політичного режиму з подальшою інсталяцією формальних інститутів через централізацію і монополізацію влади в силу відновлення держави; 3) підрив оновленого політичного режиму на манер нового «нав'язаного переходу» в результаті ескалації конфліктів – в тому числі, через залучення в них політичних аутсайдерів і масових акторів. При цьому наслідки кожного з цих варіантів переходів неочевидні [8, с. 81-108].

Подальший розвиток пострадянського простору продемонстрував, що третій варіант трансформації через підрив режиму дійсно реалізувався. Події в Грузії, Киргизії і двічі в Україні, в рамках яких змінювалися політичні режими за участю масової мобілізації, підтвердили припущення дослідників.

На першому етапі пострадянської трансформації як внутрішнє середовище (економічний стан, соціальна структура, політичні цінності тощо), так і зовнішня (несильна увага країн Заходу до демократичних процедур в країнах СНД через небезпеку реставрації комунізму за їх допомогою) були досить сприятливі для неформальних недемократичних політичних інститутів. Це призвело до того, що в ряді країн СНД встановився новий авторитаризм (Білорусь, Узбекистан, Туркменістан), який в деяких випадках за своєю жорсткістю значно перевершував режим пізнього СРСР.

При цьому ескалація конфлікту і підрив режиму зсередини виглядає цілком реальною альтернативою збереженню статус-кво. Звичайно, підстав вважати, що криза пострадянських режимів сама по собі сприятиме їх демократизації, немає. В цілому, пострадянський досвід переходів зайвий раз підтверджує, що демократія не народжується «за замовчуванням» або навіть в результаті зусиль «демократів» (нехай ними і рухають добрі наміри), але є, насамперед, «обумовленим результатом конфлікту» [9, с. 32].

Напівавторитарні режими країн СНД, на прикладі Грузії, Киргизії і України, продемонстрували, що запас їх міцності не такий великий. Обмеження, накладені демократичними конституціями, та закінчення термінів правління політичних лідерів у країнах СНД призводить, зокрема, до трьох наслідків :

1. Послаблюється роль неформальних інституціоналізованих правил, які пов'язані з першою особою в державі і грають велику роль в політичному житті.
2. Збільшується значення формальних демократичних інститутів.
3. Формується додаткова невизначеність, яка, як вказує ряд представників неоінституціонального підходу, сприяє збільшенню ролі ідеології в політичній боротьбі.

У цих умовах, з одного боку, «кольорові революції» відкривають можливість для другого переходу, дають своєрідний поштовх застряглому демократичному транзиту. З іншого, – з огляду саме на «кольорові революції», автократи СНД постаралися позбутися будь-яких внутрішніх загроз з боку суспільства. Політична опозиція в декількох країнах (Середня Азія, Азербайджан, Білорусь) була фактично знищена або настільки маргіналізована, що була вже не в змозі впливати на політичні процеси. Цьому сприяла в якості негативного прикладу і революція в Киргизстані в березні 2005 року. Вона показала, що демократичні загравання з суспільством невблаганно ведуть до змін у політичній владі. Тому сусідні диктатори, щоб уникнути долі Акаєва, в корені припиняли будь-які прояви опозиційності, як у суспільстві, так і всередині правлячої еліти. Так, у 2005 році в Узбекистані були жорстоко придушені стихійні виступи жителів у місті Андижан. «Протидія Майдану» поступово стає одним з завдань внутрішньої політики Російської Федерації.

Відтак, моноцентричні авторитарні тенденції політичного життя на пострадянському просторі повною мірою проявилися в пострадянській президентурі. Зазначимо, що особистості більшості нових президентів самі по собі сформували масову звичку до покори, тому авторитарні тенденції, що мали місце при диктаті КПРС, нерідко в гіпертрофованому вигляді переходили в президентське русло.

Час показав, що інститут президентства в політичних системах пострадянських республік потребує правового вдосконалення шляхом демократичних перетворень. Потребує вирішення і в цілому проблема переважання неформальних інститутів, таких, як клієнтелізм або корупція, тим більше що вони великою мірою пов'язані саме з існуванням моноцентричної, неконкурентної владної вертикалі. Існування нових формальних демократичних інститутів, поряд із збереженням неформальних недемократичних практик, становить собою вагомий загальну проблему дизайну політичних систем пострадянського простору. З іншого боку, з огляду саме на небезпеку «кольорових революцій» для чинних режимів, в ряді пострадянських країн посилюється авторитарний стиль правління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Way L. Authoritarian State Building and the Sources of Regime Competitiveness in the Fourth Wave. The Cases of Belarus, Moldova, Russia, and Ukraine / L. Way // World Politics. – 2005. – Vol. 57. – № I. – P. 231-261.
2. Way L. Вказ. робота. – P. 231-237.
3. Lipset S. M., Rokkan S. Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignment / S. M. Lipset, S. Rokkan. – Cross-National Perspectives. New York, 1967. – 198 p.
4. Sartori G. The Sociology of Parties : A Critical Review / G. Sartori // The West European Party System. – Oxford, 1990. – P. 65-95.
5. Марков С. «Оранжевая революция»: пример революции глобального сообщества / С. Марков // «Оранжевая революция»: лозунги и реальность : Сборник. – Сост. М. Б. Погребинский. – М., 2005. – С. 72-82.
6. Медушевский А. Сравнительное конституционное право и политические институты / А. Медушевский. – М. : ГУВШЭ, 2002. – 334 с.
7. Зазнаев О. И. Вторая молодость «долгожителя»: концепт «политический институт» в современной науке / О. И. Зазнаев // Проблемы политической науки. – Казань : Центр инновационных технологий. – 2005. – С. 12-21
8. Гельман В. Я. Динамика постсоветских режимов в сравнительной перспективе / В. Я. Гельман // Политические исследования. – 2007. – № 2. – С. 81-108.
9. Макаренко Б. «Цветные революции» в контексте демократического транзита / Б. Макаренко // Мир перемен. – 2005. – № 3. – С. 25-37.

Маслов Юрій Костянтинович – доктор політичних наук, професор кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

УДК : 342.3 – 048.44

СХЕМАТИЗМ ВЛАДИ ЯК КОНФІГУРАЦІЯ ЇЇ КОНСТРУЮВАННЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ.

Розглядаються основні визначення категорії «влада» та сучасні трактовки політичної влади. Будучи соціальною за своєю суттю, влада разом із суспільством проходить складний шлях зміни власних форм, які пов'язують її функціональне значення з необхідним порядком та згодою між людьми, оптимальним управлінням та доцільним регулюванням людських відносин.

Ключові слова : *влада, політична влада, конфігурація влади, форми влади, схематизм влади, конструювання влади, оптимальне управління, регулювання людських відносин.*

SKHEMATIZM OF POWER AS CONFIGURATION OF ITS CONSTRUCTING IS IN THE MODERN TERMS OF CREATION OF THE STATE.

Basic determinations of category are examined «power» and modern interpretations of political power. Being social on the essence, power together with society passes a difficult way changes of own forms, which link it functional value with a necessary order and consent between people, optimum management and expedient adjusting of human relations.

Keywords : *power, political power, configuration of power, form of power, skhematizm of power, constructing of power, optimum management, adjusting of human relations.*

СХЕМАТИЗМ ВЛАСТИ КАК КОНФИГУРАЦИЯ ЕЕ КОНСТРУИРОВАНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ ГОСУДАРСТВА

Рассматриваются основные определения категории «власть» и современные трактовки политической власти. Будучи социальной по своей сути, власть вместе с